

4. A NEMZETI FEJLESZTÉSI TERV VÁRHATÓ HATÁSA AZ ÉPÍTŐIPAR ALAKULÁSÁRA

4.1. A Nemzeti Fejlesztési Terv beruházási komponensei

A területfejlesztési dokumentumok piramis rendszerű felépítéssel rendelkeznek. A piramis csúcán a koncepció található, amely a jövőképet határozza meg. A jövőkép eléréséhez szükséges utat az ún. stratégiai program jelöli ki, a stratégiát konkrét elképzelésekkel, forráskerettel kiegészítve az operatív program tölti ki. Az operatív program konkrét projektekből áll. A programalapú területfejlesztés csak olyan projekteket támogat, amelyek szerepelnek valamilyen területfejlesztési dokumentumban, vagy illeszkednek annak célkitűzéseibe.

Jelenleg folyik az Uniós csatlakozáshoz szükséges alapküldetés, a Nemzeti Fejlesztési Terv kidolgozása. A kidolgozás felelőse a Miniszterelnöki Hivatal Nemzeti Fejlesztési Terv és EU támogatások Hivatalát irányító politikai államtitkár. A kidolgozást a területfejlesztésért felelős minisztérium háttérintézményének, a VÁTI-nak a munkatársai végzik, akik kikérték az ágazati minisztériumok és a regionális ügynökségek szakembereinek a segítségét. A Nemzeti Fejlesztési Terv készítése erős késésben van. Az uniós csatlakozás alapfeltétele a dokumentum megléte, ugyanis az Európai Unió ezen dokumentum alapján folyósítja a területfejlesztés forrásait. A brüsszeli benyújtás határideje ez év decembere.

A Regionális Operatív Program már készen van, jelenleg történik a program projektekké váló feltöltése, amit a regionális fejlesztési ügynökségek végeznek. A teljes projektlista – amely a beruházások tervekészültségét, költségvetését is tartalmazza – a Nemzeti Fejlesztési Terv szerves része. Az ágazati tervek még folyamatosan változnak, így csak a regionális részt áll módunkban bemutatni.

A magyar célkitűzések megvalósításához a Strukturális Alapok által támogatott Operatív Programok mellett a Kohéziós Alapból finanszírozott nagyméretű közlekedési és környezetvédelmi infrastrukturális projektek is hozzájárulnak, ezek várható összege a három évre 250 Mrd Ft. Az Európai Unió abban az esetben adja át ezt az összeget, ha a magyar fél is hozzátesz ugyanennyit. A területfejlesztés finanszírozásába várhatóan a kereskedelmi bankok is részt fognak vállalni. Jelentőségük a projektgazdák önrészének támogatásában jelentkezik. Így összesen az önrészekkel és a hazai finanszírozással együtt várhatóan 1100–1600 Mrd Ft-nyi fejlesztés valósulhat meg.

Mivel a Magyar Köztársaság Kormányának évente mintegy 250 milliárd forint társfinanszírozást kell az uniós támogatás „mellé” tenni, várható a jelenlegi támogatási rendszer teljes átstrukturálása és a Nemzeti Fejlesztési Terv alapján történő

programalapú szétosztása. Előzetes becslések alapján, a regionális fejezet keretén belül az összeg minimálisan 20%-át tudják a régiók céljaik megvalósítására fordítani. Azonban az ágazati fejlesztések jelentős része is erősen területi elképzeléseket valósít meg.

A következőkben bemutatjuk a Nemzeti Fejlesztési Terv regionális fejezetének beruházási jellegű komponenseit.

A Regionális Operatív Program 26 intézkedéséből 14 intézkedés (53%) tartalmaz építési komponenset. Természetesen a források jelentős része beruházásokra fog fordítani, amelyek becslésünk alapján várhatóan el fogják érni az 1100–1600 milliárd Ft 85%-át. Írásunkban bemutatjuk az intézkedések célját, a kapcsolódó projektek tartalmát, valamint a projektgazdákat és a kedvezményezettek listáját.

4.2. A Regionális Operatív Program építési komponens tartalmzó intézkedései

4.2.1. Térségi elérhetőség és környezetvédelmi infrastruktúra fejlesztése

4.2.1.1. Térségek közlekedési elérhetőségének javítása

1) (1)¹ Régiós elérhetőségi viszonyokat javító közúti közlekedési infrastruktúra fejlesztése

Az intézkedés közvetlen célja a közúthálózat mennyiségi és minőségi fejlesztésével a régiók belső elérhetőségi viszonyainak javítása. Az intézkedés tartalma:

- Közlekedési szempontból perifériális helyzetű települések hiányzó összekötő úthálózatának kiépítése, valamint a rossz minőségű három- és négy számjegyű útvonalak felújítása;
- Iparterületek, logisztikai központok és turisztikai vonzerők hiányzó, illetve elégtelen kapacitású, a közvetlen megközelítést elősegítő vagy lehetővé tévő bekötő útjainak megépítése;
- Jelentős közlekedési eredetű környezeti terheléssel sújtott települések vagy településközpontok elkerülő úthálózatának kiépítése.

A végső kedvezményezettek köre:

- Önkormányzatok vagy önkormányzati társulások
- Megyei állami közútkezelő közhasznú társaságok

¹ A zárójelben szereplő szám az intézkedések Regionális Operatív Program szerinti számozását mutatja.

2) (2) *Regionális repülőterek fejlesztése*

Az intézkedés célja a III-as kategóriájú regionális repülőterek fejlesztésével alkalmassá tenni azokat a nemzetközi személy- és áruforgalom fogadására, és ezzel megkönnyíteni a régiók gyors elérhetőségét a fejlett nemzetközi piacokról. Az intézkedés tartalma:

- III-as kategóriájú repülőterek alkalmassá tétele nemzetközi személy- és áruforgalom fogadására a következő fejlesztésekkel:
 - Szilárd burkolatú kifutópályák építése, felújítása vagy bővítése;
 - Utasforgalmi és kiszolgáló épületek építése;
 - Üzembiztonsági és légi-irányítási berendezések beszerzése és üzembe helyezése.

A földrajzi beavatkozási területek: Mezőkövesd, Debrecen, Szeged, Pécs, Taszár, Sármellék, és Győr. A végső kedvezményezettek köre:

- Önkormányzatok vagy önkormányzati társulások
- Vállalkozások

3) (3) *Integrált közlekedési rendszerek kialakítása*

Az intézkedés közvetlen célja a regionális centrumok tömegközlekedéssel történő elérhetőségének javítása az adott nagyvárosi területeken szolgáltató vállalatok tarifaközösségének létrehozásával és az integrált közlekedési rendszerek kialakításával, fejlesztésével. Az intézkedés tartalma:

- Intermodális (különböző közlekedési ágak közötti átszállási lehetőséget biztosító) csomópontok és P+R csomópontok kialakítása, fejlesztéséhez kapcsolódó beruházások;
- P+R parkolók létesítése, bővítése;
- Kerékpártárolók létrehozása;
- Integrált közlekedési rendszerek kialakításához szükséges infrastruktúrális beruházások (kötőpályás és úthálózat fejlesztése, megállóhelyek, utasforgalmi épületek építése).

Végső kedvezményezettek:

- Önkormányzatok
- Közlekedési vállalatok vagy azok konzorciumai

4.2.1.2. A környezeti elemek, természeti értékek védelme és a környezetvédelem infrastrukturális feltételeinek javítása

1) (4) *Térségi környezetvédelmi infrastruktúra (hulladékgazdálkodás, szennyvízkezelés) fejlesztése*

Az intézkedés közvetlen célja a képződő hulladékok mennyiségének csökkenése, a hasznosított hulladékok arányának növelése és a nem hasznosuló hulladékok

ártalommentes elhelyezése, ezáltal a hulladékok okozta környezet- és egészségkárosodások csökkentése. A felszíni és felszín alatti vízkészletek szennyvizek okozta szennyezésének megszüntetése, illetve határértéken belül tartása. Az intézkedés tartalma:

- A települési folyékony és szilárd hulladék korszerű begyűjtési és szállítási rendszereinek kialakítása;
- A hulladék hasznosítását szolgáló berendezések, létesítmények telepítése;
- Szennyvízelhelyezés létesítményeinek kialakítása, a szennyvíztisztító telepek tisztítási hatásfokának növelése;
- Csatornahálózat kiépítése;
- A települési folyékony hulladékok és szennyvíziszapok befogadásához, hasznosításához és ártalmatlanításához szükséges berendezések és létesítmények támogatása;
- A beruházás jellegű tevékenységek műszaki-környezetvédelmi előkészítését szolgáló tanulmányok, tervek elkészítése.

A végső kedvezményezettek köre:

- Települési önkormányzatok (társulás esetén a gesztor önkormányzat)
- Önkormányzati többségi tulajdonban levő intézmények
- Oktatási intézmények
- Nonprofit szervezetek
- Gazdálkodó szervezetek

2) (6) *Megújuló energiaforrások felhasználásának támogatása*

Az intézkedés közvetlen célja a megújuló energiaforrások felhasználásának növelése és a környezetszennyezés csökkentése. Az intézkedés tartalma:

- Megújuló energiaforrásokkal előállított hőenergia-termelő kapacitások létesítése, pl. energetikai célú növénytermesztés, biomassa-felhasználás, geotermikus energiafelhasználás, napenergia hasznosítás;
- Megújuló energiaforrásokkal előállított villamosenergia-termelő kapacitások létesítése, pl. szélenergia hasznosítása, szerves hulladékok felhasználása.

Végső kedvezményezettek:

- Települési önkormányzatok (társulás esetén a gesztor önkormányzat), önkormányzati többségi tulajdonban levő intézmények
- Gazdálkodó szervezetek
- Nonprofit szervezetek
- A lakossági szféra (lakástulajdonosok, lakásszövetkezetek, társasházak tulajdonosainak közössége, közületi energiafogyasztók)

3) (7) *Vizek mennyiségi és minőségi védelmét szolgáló fejlesztések*

Az intézkedés közvetlen célja az egészséges ivóvíz biztosításán, a felszíni és felszín alatti vizek minőségének javításán, és a vizek kártétele elleni védelmen keresztül a lakosság egészségi állapotának, élet és vagyonbiztonságának, ezen keresztül életminőségének javítása, a fenntartható fejlődés elősegítése; a turizmus élénkítésén keresztül a gazdasági versenyképesség növelése. Az intézkedés tartalma:

- Egészséges ivóvíz biztosításához szükséges infrastrukturális fejlesztések;
- Veszélyeztetett vízbázisok biztonságba helyezését szolgáló beruházások;
- Belterületi vízrendezési művek létesítése, fejlesztése, ehhez szükséges tervek készítése;
- vízminőség-védelmi célú, ill. a dombvidéki vízrendezést szolgáló tározók, szűrőmezők létesítése;
- Felszíni vizek hasznosításához tanulmányok készítése;
- A Balaton vízminőség-védelmét szolgáló beavatkozások;
- A vizek kártétele elleni védekezést szolgáló beruházások.

Végső kedvezményezettek:

- Települési önkormányzatok
- Vízszolgáltató művek
- Vízgazdálkodási társulások
- Vízügyi Igazgatóságok
- Környezetvédelmi Felügyelőségek
- Nemzeti Park Igazgatóságok

4.2.2. A régiók gazdasági versenyképességének javítása

4.2.2.1. Új vállalkozások letelepedésének elősegítése a régiókban

1) (8) *Vállalkozásokat és technológiai innovációt támogató létesítmények és szolgáltatásaik fejlesztése (Ipari parkok, inkubátorházak, logisztikai központok, innovációs és technológiai, alkalmazott kutatási központok)*

A vállalkozásokat és technológiai innovációt támogató intézmények és az általuk nyújtott szolgáltatások kialakításának és fejlesztésének célja, hogy azok az innováció, a kutatás-fejlesztés és a modern iparágak megtelepedésének kiemelt helyszíneivé váljanak, továbbá kedvező külső gazdasági környezetet, termelési feltételeket biztosítva motorját képezzék a helyi gazdaságnak.

Az intézkedés tartalma:

- Az ország kevésbé fejlett területein új ipari parkok infrastruktúrájának kialakítása és szolgáltatásaik fejlesztése, illetve a volt ipari területek helyén és környezetében kialakított „barna mezős” beruházások támogatása;
- Technológiai és innovációs központok kialakítása, melyek az alábbi tevékenységeket végzik:
 - Kutatói laboratóriumok és a szükséges eszközök, gépek és berendezések biztosítása részben vagy egészben;
 - A kevésbé fejlett gazdasági háttérrel bíró térségekben, illetve a sok kezdő vállalkozással és kkv-val jellemezhető régiókban inkubátorházak felállítása és azok szolgáltatásainak támogatása.

Végső kedvezményezettek:

- K+F tevékenységet végző szervezetek
- Helyi önkormányzatok, illetve közreműködésükkel létrehozott közhasznú szervezetek, vagy gazdasági társaságok
- A gazdasági fejlesztést támogató szervezetek és vállalkozások

4.2.2.2. A régiók turisztikai adottságainak jobb kihasználása

1) (12) Turisztikai vállalkozások szolgáltatásainak mennyiségi és minőségi fejlesztése

Az intézkedés közvetlen célja a turizmus jövedelemtermelő képességének javítása a régiókban, és a turisztikai fogadóképesség kiegyenlítettebb területi eloszlásának elősegítése a turisztikai szolgáltatások fejlesztésével. Az intézkedés tartalma:

- A kereskedelmi szálláshelyek és vendéglátóhelyek magasabb komfortfokozatot elérő beruházásainak támogatása;
- A magán szálláshelyek (fizetővendéglátás és falusi turizmus) minőségét fejlesztő beruházások támogatása.

Végső kedvezményezettek:

- Turisztikai vállalkozások
- Önkormányzatok, nemzeti parkok
- Turisztikai nonprofit szervezetek

2) (14) A régiók egyedi értékein alapuló, kisebb turisztikai vonzerők fejlesztése

Az intézkedés közvetlen célja a régiók turisztikai adottságainak jobb kihasználása a meglévő turisztikai vonzerők minőségbeli fejlesztésével, valamint új vonzerők kiépítésével.

Az intézkedés tartalma:

- Az aktív turizmust közvetlenül kihasználó létesítmények fejlesztése (pl. kerékpártárolók, csónak és jachtkikötők, magas színvonalú lovas létesítmények);
 - Bortermeléshez és bemutatáshoz kapcsolódó infrastruktúra-fejlesztés;
 - Az előzőekben támogatott turisztikai termékhez közvetlenül kötődő kisebb mértékű infrastrukturális beruházások támogatása (pl. parkolók kiépítése, a terület rendezése).
- Végső kedvezményezettek:
- Önkormányzatok
 - Kistérségi társulások
 - Vállalkozások
 - A turisztikai szolgáltatókat összefogó, koordináló egyesületek, szövetségek
 - Nemzeti parkok

4.2.3. Az életminőség helyi tényezőinek javítása

4.2.3.1. Fenntartható térségi fejlődés, településkép megújítása és természeti értékek hasznosítása

1) (15) Integrált kistérségi és településfejlesztési akciók ösztönzése

Az intézkedés közvetlen célja az ipari, kereskedelmi és turisztikai fejlesztéseket közvetetten elősegítő települési infrastruktúra és településkép megújítása a közszféra és magánszféra együttműködésének ösztönzésével, valamint a települési zöldfelületek, az épített környezet és a kulturális örökség védelme és minőségi fejlesztése. Az intézkedés tartalma:

- Ipari zónák hasznosítási szintjének növelése funkcióváltással és rehabilitációval, valamint településközpontok és romló állapotú és alacsony státuszú, hátrányos helyzetű társadalmi vagy etnikai csoportok által lakott lakóterületek rehabilitációja a következő eszközökkel:
 - Ipari területek kármentesítése, hasznosítatlan és építészetileg értéktelen épületek bontása, ipari műemlékek felújítása és hasznosítása;
 - Rendezett és esztétikus közterületek kialakítása és felújítása és az ehhez kapcsolódó eszközbeszerzés;
 - Településközpontok forgalomcsillapított vagy gyalogos zónáinak kialakítása és az ehhez kapcsolódó eszközbeszerzés;
 - Településeken belüli zöldfelületi rendszerek kialakítása és felújítása;

- A közterületek fejlesztéséhez közvetlenül kapcsolódó és ahhoz szükséges közművesítés: kommunális infrastruktúra (szennyvízhálózat, csapadékvíz-elvezető hálózat) építése, felújítása;
- Civil (közösségi), kulturális, oktatási vagy helyi turisztikai információszolgáltatási tevékenységek végzésére alkalmas építészeti értékkel bíró épületek felújítása.

Végső kedvezményezettek:

- Helyi önkormányzatok, önkormányzatok társulásai
- Önkormányzatok és a magán szféra által közösen létrehozott, önkormányzati többségi tulajdonban lévő közhasznú fejlesztési társaságok
- Egyéb nonprofit szervezetek

2) (16) Fenntartható térségi fejlődés, természet- és tájvédelmi értékek hasznosítása

A természeti környezet megóvásának, a természet- és tájvédelmi területek, illetve értékek megőrzésének, fenntartásának alapvető célja a térség biodiverzitásának fenntartása, illetve az ott élők életminőségének javítása. A természeti értékek bemutatásán, környezetbarát hasznosításán keresztül növelhető a térség turisztikai vonzereje, és ezáltal ösztönözhető a térség fenntartható fejlődése. Az intézkedés tartalma:

- Táj, természeti értékek megismerését szolgáló ökoturisztikai programok támogatása, az ehhez szükséges infrastruktúra kiépítése;
- A környezeti és természetvédelmi nevelés infrastrukturális feltételeinek javítása;
- Természetes patakszabályozás ill. revitalizáció;
- Tó és holtág-rehabilitáció.

Végső kedvezményezettek:

- Nemzeti Park Igazgatóságok
- Nonprofit szervezetek
- Települési önkormányzatok, önkormányzati tulajdonban lévő intézmények, oktatási intézmények
- Gazdálkodó szervezetek

4.2.3.2. A régiókban a szociális és egészségügyi ellátás minőségének és elérhetőségének javítása

1) (17) Szociális és gyermekvédelmi ellátórendszer tárgyi és infrastrukturális feltételeinek javítása

Az intézkedés közvetlen célja a tárgyi és infrastrukturális beruházások támogatásán keresztül a szociális ellátások színvonalának és elérhetőségének javítása, amely közvetlenül hozzájárul az esélyegyenlőség megteremtéséhez, a szociális biztonság

növeléséhez, valamint ezeken keresztül közvetve az egész lakosság életminőségének javításához.

Az intézkedés tartalma:

- Szociális alap- és szakellátó intézmények kiépítése és rekonstrukciója;
- Szociális alap- és szakellátó intézmények eszközállományának, informatikai infrastruktúrájának fejlesztése;
- Fogyatékkal élők akadálymentesítéséhez szükséges tárgyi és infrastrukturális feltételek megteremtése;
- Nappali ellátórendszer és házi segítségnyújtás kialakításához szükséges infrastrukturális feltételek megteremtése.

Végső kedvezményezettek

- Önkormányzatok
- Nonprofit szervezetek

2) (19) Egészségügyi ellátás szerkezetének és tárgyi feltételeinek korszerűsítése

Az intézkedés közvetlen célja az egészségügyi ellátás minőségének fejlesztésén, az egészségügyi szolgáltatások elérhetőségének javításán, a hatékonyan működő prevenció és rehabilitációs intézményrendszer megteremtésén és fejlesztésén keresztül a lakosság egészségi állapotának, ezen keresztül életminőségének javítása.

Az intézkedés tartalma:

- Kistérségi háziiorvosi csoportpraxisok kialakításához szükséges infrastrukturális fejlesztések, illetve fejlesztési tervek kidolgozása;
- Az alap és járóbeteg szakellátás gép- és műszerparkjának, illetve infrastrukturális adottságainak fejlesztése;
- Egészségházak létrehozása a hátrányos helyzetű csoportok megsegítésére;
- Komplex rehabilitációs központok tárgyi és infrastrukturális feltételeinek javítása;
- Mozgó szakorvosi szolgálat tárgyi és infrastrukturális feltételeinek javítása;
- Mozgó labordiagnosztikai begyűjtő rendszer létrehozása/fejlesztése;
- Nappali szanatóriumok, nappali kórházak tárgyi és infrastrukturális feltételeinek javítása;
- Új mentőállomások létesítése.

Végső kedvezményezettek

- Önkormányzatok
- Egészségügyi intézmények/vállalkozások

4.2.4. Térségi foglalkoztatás fejlesztése

4.2.4.1 A régióban élő lakosság gazdasági igényekhez igazodó képzettségi szintjének növelése

1) (24) A szakképzés és a felsőfokú oktatás infrastruktúrájának fejlesztése

Az intézkedés közvetlen célja a szakképzést és felsőfokú oktatást közvetlenül kiszolgáló infrastrukturális feltételek javítását célzó beruházások megvalósítása, melynek keretében kollégiumok, könyvtárak, informatikai központok, regionális munkaerő-fejlesztő és -képző központok kerülnek kialakításra.

Az intézkedés tartalma:

- A felsőfokú és szakképző intézmények oktató termeinek bővítése;
- Új kutatóhelyek létesítése, a meglévők felszereltségének javítása;
- A könyvtárak technológiai modernizálása, új könyvtárak létesítése;
- A kollégiumok férőhelyeinek bővítése, felszereltségük javítása.

Végző kedvezményezettek:

- Egyetemek, főiskolák
- Felsőfokú oktatási intézmények
- Szakképzést folytató intézmények
- Munkaerő-fejlesztő és -képző központok

Természetesen a fent felsorolt fejlesztések csak abban az esetben valósulnak meg, ha az intézkedésekbe illő projektek hazai részről is támogatást élveznek. A támogatás nemcsak az állami szereplők szervezését jelenti, hanem a fejlesztést igénylő helyi szereplők önrészhez történő anyagi hozzájárulását is. A projektek megvalósulását és az EU által történő elfogadását az anyagi és szervezési feltételeken túl a tervezők és beruházók szakmai hozzáállása is jelentősen befolyásolja. Amennyiben sikerül a várható támogatást felhasználni, robbanásszerű fejlődés következhet be az elkövetkezendő években a hazai beruházások tekintetében.

